

De pil in Nederland

Van farmaceutische naar maatschappelijke revolutie

'Ik hoop op een scherp debat over de pil'

Bijzonder hoogleraar Geschiedenis van de Farmacie Toine Pieters laat in zijn lezing zien welke grote rol Nederlanders hebben gespeeld bij de ontdekking van de geslachtshormonen.

Ook staat hij stil bij de Nieuw-Malthusiaanse Bond, die vanaf eind negentiende eeuw probeerde in Nederland geboortebeperving in te voeren. "Een gedachte die toen leefde bij veel vooraanstaande burgers in Europa."

Met de uitvinding van de anticonceptiepil kwam seksualiteit in de twintigste eeuw steeds verder los te staan van de voortplanting. "Vrouwenemancipatie en de vrije seks van de jaren zestig zijn ondenkbaar zonder deze pil. En de mogelijkheid de omvang van een gezin te plannen was revolutionair."

Maar de zegetocht van de pil verloopt niet zonder controverse. In het programma van deze Historisch Farmaceutische Dag is volgens Pieters daarom ook ruimte voor criticasters. "Dat Frits Rosendaal bij MSD spreekt over de tromboserisico's is best spannend. Ik hoop op een scherp debat."

'Huisartsen waren op dit punt ongeschoold'

Gepensioneerd arts/seksuoloog/NWS Jelto Drenth kan na tien jaar nóg kwaad worden over de streep die het ministerie van Volksgezondheid indertijd zette door de subsidie van de Rutgershuizen. VWS schrapte zijn bijdrage van € 6 miljoen, waardoor de zeven laatste Rutgershuizen dicht moesten. Op het hoogtepunt in 1970 waren er 65 vestigingen. "Als je de kwaliteit naar beneden krijgt, neemt de vraag vanzelf af", stelt Drenth.

Drenth gaat tijdens 'De pil in Nederland' vooral spreken over vroeger, toen de anticonceptiepil zijn intrede deed en over hoe moeilijk het voor vrouwen was om hiernaar te vragen bij hun huisarts. "En huisartsen waren op dit punt ongeschoold, een beetje verlegen en wilden ook vaak de pil niet voorschrijven. Vooral niet aan tienermeisjes of aan gehuwden."

Nieuw voor de huisarts was dat de introductie van de pil zorgde voor een andere houding op zijn spreekuur. Bezoekers die voor de anticonceptiepil kwamen waren geen patiënten, maar consumenten. Extra problematisch was dat geëmancipeerde vrouwen de houding van een deel van de huisartsen, die beslisten wat goed voor hen was, gewoon niet pikten. Veel vrouwen vonden het inwendig onderzoek dat met hun bezoek ging gepaard overbodig. Drenth: "Sommige artsen waren er ook niet zo handig in."

KNMP Farmaceutisch Historische Dag

10.00 Ontvangst met koffie en thee

10.30 Opening door Wim Rakhorst, voorzitter van de Commissie voor de Geschiedenis van de Farmacie Kort farmaceutisch historisch actueel

10.45 Historische film over anticonceptie

11.00 Anticonceptie in historisch perspectief
Prof. dr. Toine Pieters,
Universiteit Utrecht

11.30 Een terugblik op het gebruik van de pil in de huisartsenpraktijk
Dr. Fons Sips

12.00 Het pilspreekuur en andere pil-gedreven veranderingen in de seksgerelateerde medische consultaties
Jelto Drenth

12.30 Lunch

Aanmelden

Belangstellenden kunnen zich online aanmelden via de banner op www.knmp.nl. De kosten voor deze dag bedragen € 50 per persoon, voor apothekersassistenten en 65-plussers € 30, voor studenten is de toegang gratis.

Deze dag is geaccrediteerd voor (ziekenhuis)apothekers (vier uur).

6 november 2014 MSD Oss

14.00 Historisch perspectief op de ontwikkeling van nieuwe anticonceptiemiddelen bij Organon
Prof. dr. Henk Jan Out, Radboud Universiteit Nijmegen

14.30 40 jaar debatteren over tromboserisico's: lessen voor de toekomst
Prof. dr. Frits Rosendaal, LUMC

15.00 Waar staan we nu, welke ontwikkelingen zijn te verwachten op het gebied van anticonceptie
Dr. Leon Jacobs, MSD Oss

15.30 Afsluiting door Toine Pieters
Aansluitend drankje en een hapje

'Goede voorlichting tromboserisico belangrijk'

Prof. dr. Henk Jan Out, hoogleraar farmaceutische geneeskunde aan de Radboud Universiteit in Nijmegen, belicht in zijn lezing de historie van de pil. "Ik schets daarbij een beeld van welke anticonceptiva er zoal in de loop van de jaren zijn ontwikkeld, te beginnen met Lyndiol, gevolgd door Marvelon en Mercilon, en andere toedieningsvormen zoals het spiraaltje. Daarbij ga ik in op de rationale achter de pil: waarom is gekozen voor een bepaalde samenstelling en wat biedt dat de gebruiksters voor mogelijkheden om te komen tot een verantwoorde *family planning*? Het is belangrijk dat vrouwen zoveel mogelijk keuze hebben, en dat middel kiezen dat bij hen past en dat ongewenste zwangerschappen worden voorkomen."

Out vindt dat vrouwen daarbij niet alleen aangewezen zijn op tweedegeneratiepillen, zoals bijvoorbeeld de NHG-Standaard *Anticonceptie* aanbeveelt; deze zouden het veiligst zijn omdat het tromboserisico kleiner is dan eerstegeneratiepillen en derdegeneratiepillen. "Maar die verschillen zijn in absolute zin erg klein. Vrouwen moeten hierover goed worden voorgelicht, zodat ze kunnen kiezen of ze een iets verhoogd tromboserisico voor lief nemen als daar wellicht minder bijwerkingen tegenover staan."

'Anticonceptiering met hiv-remmer biedt kansen'

Geneesmiddelfabrikant MSD opende enkele weken terug in Oss nieuwe *cleanrooms* voor de productie van Implanon. De vraag uit Afrika en Azië naar dit implantaat is in de afgelopen jaren meer dan verdubbeld, vertelt farmaceutisch specialist Leon Jacobs van MSD.

"Veel ontwikkelingslanden hebben in hun millenniumafspraken vastgelegd dat zij de sterfte van vrouwen en kinderen willen terugdringen."

De maandelijkse ring, de driemaandelijkse injectie en het meerjarig implantaat; in zijn lezing zal de scheikundige Jacobs inhaken op de ontwikkelingen bij MSD op het gebied van anticonceptie. "Een vijfde generatie van de pil heeft geen prioriteit meer in de farmacie. Wij richten ons nu op de verbetering van *family planning*, hoe onze bestaande producten daaraan kunnen bijdragen."

De therapietrouw van vrouwen in de ontwikkelingslanden biedt volgens Jacobs veel kansen op het gebied van comedatie, bijvoorbeeld door hiv-remmers toe te voegen aan een anticonceptiering. "Deze ontwikkeling staat echter nog in de kinderschoenen."